

МОВНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ НЕГАТИВНОЇ ОЦІНКИ В АНГЛІЙСЬКОМУ ДІАЛОГІЧНОМУ МОВЛЕННІ

Кравчук Ю. А.

*Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
hardcore9930@gmail.com*

The paper shows that the notion of evaluation has a wide range of meanings depending on the linguistic framework it is studied within. It is shown that a word conveying emotional connotation is a lexical unit that contains an element of evaluation in its meaning. Considerable attention is paid to the negatively evaluated linguistic units, since the spectrum of these units includes both emotionally colored words and emotionally neutral ones however conveying negative semantics.

Key words: *language means, negative evaluation, emotionally colored lexical units, connotation, English dialogue speech.*

Відомо, що живе розмовне мовлення як невід’ємна частина будь-якої мови вирізняється емоційністю, яка й відображає залученість індивіда у процес спілкування. У свою чергу, відсутність знань щодо вербальних і невербальних особливостей емоційного мовлення є ознакою зниженої комунікативної компетенції мовців.

Метою цієї праці є встановлення номенклатури мовних засобів, що беруть участь в експліцитному вираженні негативної оцінки в англійському діалогічному мовленні.

Зазначимо, перш за все, що поняття оцінки як базисної ментальної операції, без якої не можливо уявити існування людини та яка втілюється у вербальних і невербальних знаках [3], завжди було в центрі уваги лінгвістів.

Важливо наголосити, що лінгвістична теорія емоційності тісно пов’язана з досягненнями таких наук, як: логіка, філософія, психологія, аксіологія та ін. Переважна більшість когнітивно-психологічних досліджень обґрунтовують ідею багатофункціональності емоцій, оскільки вони безпосередньо мають зв’язок з різними аспектами людської поведінки [3]. Якщо розглядати емоційність мовлення з боку теорії лінгвоемоціології, можна стверджувати, що це певні мовні засоби і прийоми, за допомогою яких комунікант виражає власний емоційний стан або переживання відносно чогось, тобто схвалення, повагу або несхвалення, іронію, насмішку, зверхнє ставлення тощо.

Згідно з філософським енциклопедичним словником [5], оцінка – одне з основних (поряд з нормою й цінністю) понять аксіології (теорії цінностей) та логіки оцінок (формальної аксіології), яке відображає ціннісний аспект взаємодії дійсності і людини. В оцінці завжди присутні суб'єкт оцінки (особа, соціум), під кутом зору якого дається оцінка, об'єкт оцінки (предмет, подія, стан справ), до якого відноситься оцінка, а також оцінний предикат (оцінне відношення), що характеризується специфічними ознаками ставлення суб'єкта до об'єкта оцінки (емотивність, емоціональність, раціональність) [5].

Відповідно до енциклопедії В.Л. Абушенко, оцінка трактується як спосіб установлення значущості чого-небудь для діючого суб'єкта [6]. Можна виокремити три типи значущості: *теоретичний* (гносеологічна оцінка), *ціннісний* (аксіологічна оцінка), *практичний* (реалізація гносеологічних і аксіологічних оцінок через вольові імпульси суб'єкта в системах предметних і комунікативних дій) [6]. Крім того, необхідно розуміти, що об'єкти комунікації можуть бути байдужими до запитів та інтересів суб'єкта (нейтральна аксіологічна значимість).

Як бачимо, оцінка постає складним і багатоплановим явищем, яке може бути охарактеризованим у різних аспектах. У лінгвістиці оцінні одиниці аналізуються за допомогою різних параметрів, що належать і до формальних особливостей оцінно-маркованих одиниць, і до їх контекстуальної сторони, яка може бути вербальною (мовною) та невербальною (ситуативною, позалінгвальною).

Загалом, мовна одиниця може висловлювати оцінну інформацію як експліцитно, значення якої, як правило, є зафіксованим у словнику, так і імпліцитно, тобто оцінка не виражається мовною одиницею, але передбачається в ній, підказується її мовним оточенням. У лінгвістиці для позначення цього явища використовуються терміни підтекст і натяк.

У свою чергу, негативна оцінка об'єкта може ґрунтуватися на характеристиці зовнішності об'єкта, його поведінці, способі життя. Саме іменники, прикметники, дієслова та прислівники застосовують для вираження негативної оцінки.

Аналіз ілюстративного матеріалу, який містить текстові фрагменти з негативною оцінкою, свідчить, що на лексичному рівні експліцитними засобами її вираження можуть слугувати такі слова, як: *softhead, dimwit, dolt, dunce, imbecile, knucklehead, slander, rubbish, bastard, to hate, to disapprove, to dislike, to loathe, to object, to reproach, awful, ugly, wrong, foolish, stupid, silly,*

dumb, lying, filthy, disgusting, devil, ass, scum, swine, damn, nonsense, moron та ін., наприклад:

Lily: Barney, you don't catch feeling, you just have them. And they're good.

Barney: They're terrible! I can't eat, I can't sleep. She's all I think about (телесеріал «How I met your mother», реж. Памела Фрайман, Роб Грінберг, Майкл Ши, Ніл Патрік Харріс, 2009).

Як видно з прикладу, один з персонажів виражає негативне ставлення до тих почуттів, які він переживає, вживаючи прикметник «*terrible*» та заперечну форму модального дієслова («*can't eat*», «*can't sleep*»), що однозначно передає його негативну оцінку до ситуації, що склалася.

Наступний приклад також ілюструє експліцитне вираження мовцем негативної оцінки шляхом використання емоційно-забарвлених лексичних одиниць:

Barney: You should've seen the look on your face. There's cameras right there and there and there. What a legendary prank that we're never going to speak of again.

Lily: Gross (телесеріал «How I met your mother», реж. Памела Фрайман, Роб Грінберг, Майкл Ши, Ніл Патрік Харріс, 2009).

У цьому прикладі героїня виражає негативне ставлення до того, що Барні має камери по всій квартирі, використавши лише прикметник «*gross*», яке набуває значення «*вульгарний, огидний*».

Відомо, що прикметники кольору також мають здатність виражати оцінку: *She knew about his doubts and uncertainties, and his black disspairs* (S. Sheldoo, BloodJine, p. 303). У цьому прикладі прикметник *black* ужитий у своєму вторинному значенні, яке традиційно виступає в ролі негативної оцінної одиниці.

Для інтенсифікації значення оцінки, мовець може використовувати значну кількість засобів, серед яких можна виокремити: прислівники (*awfully, rather, quite, utterly, badly, absolutely*); емфатичне дієслово “*do*”, вигуки, що починаються з “*How...!*”; “*What a...!*”, у поєднанні зі словами, які виражають негативну оцінку.

З метою підсилення цієї семантики використовують також порівняльні конструкції на кшталт *...like...; as...as*, напр.:

"The matter is rather complicated; but I hope I've made it clear to you."

"About as clear as mud so far! Suppose you start all over again from the beginning."

Таким чином, незважаючи на довгу історію вивчення явища оцінки в лінгвістиці, досі існують суперечливі моменти, які потребують більш детального розгляду. Необхідно розуміти, що в спектр негативно-оцінних одиниць входять і експресивно забарвлені слова, й експресивно нейтральні слова з негативною семантикою, що позначають засудження й антигромадські явища відповідно до актуальних суспільних цінностей. Для вираження негативно оцінних значень у процесі діалогічного мовлення, суб'єкти комунікації найчастіше застосовують експліцитно забарвлені одиниці, в словниковому значенні яких закріплені оцінні семи, які стосуються ядра семантики.

Мова постійно розвивається, підлаштовуючись під потреби суспільства та у відповідь на різні соціальні виклики. У зв'язку з цим, подальшого вивчення потребують мовні одиниці, для яких характерним є вираження негативно оцінного значення по відношенню до об'єкта комунікації.

Література

1. Ермакова Е.В. Многоаспектность проблемы имплицитности: имплицитность в языке и речи // Известия Саратовского университета. Новая серия. Серия: социология. Политология. 2009. Т.9. №1. С. 58–61.
2. Кусов Г.В. Оскорбление как иллокутивный лингвокультурный концепт: автореф. дис. ... канд. филол. наук. Волгоград, 2004. 27 с.
3. Сліпецька В.Д. Взаємозв'язок понять емоційність, оцінка, експресивність – актуальна проблема лінгвістичної теорії емоцій // *Studia Ukrainica Poznaniensia. Zeszyt IV*. Poznan: Adam Mickiewicz University Press, 2016. С. 149-154.
4. Шахматова Т.С. Оскорбление как инструмент языкового насилия в речевых ситуациях институционального общения // *Ученые записки Казанского университета. Серия Гуманитарные науки*. 2013. Т. 155. Кн. 5. С. 267–278
5. Філософський енциклопедичний словник / НАН України, Ін-т філософії імені Г. С. Сковороди; редкол.: В. І. Шинкарук (голова) та ін. Київ: Абрис, 2002. VI, 742 с.
6. Социология: Энциклопедия / редкол. А.А. Грицанов, В.Л. Абушенко, Г.М. Евелькин, Г.Н. Соколова, О.В. Терещенко, Е.М. Бабосов, Г.П. Давидюк, В.И. Овчаренко, Е.Н. Вежновец, О.В. Кобяк, С.В. Кузьмин, А.И. Мерцалова, К.И. Скуратович. Мн.: Книжный Дом, 2003. 1312 с. (Мир энциклопедий)